

SPRAWOZDANIA

KAMILA FOLLPRECHT

<https://orcid.org/0000-0002-0776-7576>

(Archiwum Narodowe w Krakowie)

SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI TOWARZYSTWA MIŁOŚNIKÓW HISTORII I ZABYTKÓW KRAKOWA W OKRESIE OD KWIETNIA 2023 DO MARCA 2024 ROKU

Minął kolejny rok działalności Towarzystwa na rzecz miasta Krakowa i jego mieszkańców rozpoczęty Walnym Zgromadzeniem w dniu 28 marca 2023 roku w Sali Miedzianej pałacu Pod Krzysztofory – w siedzibie Muzeum Krakowa. Wręczono Nagrodę im. Klemensa Bąkowskiego, której laureatem w 2023 roku został ks. infułat Dariusz Raś. Towarzystwo zostało uhonorowane przez Samorząd Województwa Małopolskiego Medalem Polonia Minor, a w ramach obchodów Jubileuszu 50-lecia Akcji Turystycznych Koła Grodzkiego PTTK w Krakowie „Zdobycamy Odznakę Przyjaciela Krakowa” i „Nie siedź w domu – idź na wycieczkę” członkowie Towarzystwa zaangażowani w akcję odczytową otrzymali okolicznościowe odznaki. Zgodnie z tradycją prof. dr Krzysztof Stopka wygłosił wykład „Kopernik i jego Uniwersytet”.

Przewodniczącym Walnego Zgromadzenia został prof. dr Mariusz Wołos. W trakcie obrad wypełniono statutowy obowiązek wyboru jednej trzeciej członków Wydziału i uzupełnienia jego składu, a także wyboru Komisji Kontrolującej ustępującej corocznie w pełnym składzie. Ukonstytuowanie się Wydziału, Komitetów i Komisji nastąpiło na posiedzeniu w dniu 30 marca 2023 roku. Jednomyślnie, w głosowaniu jawnym prezesem Towarzystwa został wybrany prof. dr Jacek Purchla, wiceprezesami – dr Michał Niezabitowski i prof. dr Zdzisław Noga, sekretarzem – dr Kamila Follprecht, skarbnikiem – Andrzej Fischer. Wydział zaakceptował wybranych przewodniczących Komitetów i Komisji: przewodniczącym Komitetu Opieki nad Kopcem Józefa Piłsudskiego został Andrzej Fischer, Komitetu Opieki nad Zabytkami Kultury Żydowskiej – prof. dr Łukasz T. Sroka, Komisji ds. Informacji – prof. dr Jacek Purchla, Komisji Konserwatorskiej – dr Jan Janczykowski, Komisji ds. Młodzieży – dr Mar-

cin Gadocha, Komisji Odczytowej – prof. dr Ewa Przyboś, Komisji Wydawniczej – prof. dr Zdzisław Noga. Przewodniczącą Komisji Kontrolującej została mgr Barbara Biel. Funkcję rzecznika prasowego Towarzystwa w listopadzie 2023 roku powierzono dr Joannie Dziadowiec-Greganić.

Wydział realizował w miarę możliwości zalecenia Komisji Kontrolującej przyjęte podczas Walnego Zgromadzenia. W ramach działalności statutowej popularyzowano wiedzę o Krakowie i o Towarzystwie poprzez zorganizowanie corocznej sesji naukowej z cyklu „Kraków w dziejach narodu”, publikowanie kolejnych tomów wydawnictw, cotygodniowe wtorkowe odczyty i aktywną działalność Komisji i Komitetów oraz uczestnictwo w wydarzeniach związanych z życiem Krakowa i jego mieszkańców, także w mediach oraz na portalach społecznościowych.

W ramach realizacji wniosków przyjętych podczas Walnego Zgromadzenia decyzją Wydziału od stycznia 2024 roku roczna składka członkowska wzrosła do 100 PLN. Komisja Konserwatorska dokonała analizy programu heraldycznego Sukiennic w kontekście postulatów przywrócenia herbów miast dawnych Kresów usuniętych w 1948 roku. Wyobrażenia, układ i liczba tych herbów zmieniała się przez wieki z różnych względów, w 1990 roku układ herbów w Sukiennicach został wpisany do rejestru zabytków ruchomych, w związku z tym żaden z herbów nie może zostać usunięty, można dodać herb za zgodą Małopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków (przykładem dodany w 2006 roku herb Częstochowy), jednak na kilkanaście nowych herbów nie ma już miejsca. Rozwiązaniem może być umieszczenie w Sukiennicach tablicy informującej o historii tego programu heraldycznego z wizerunkami herbów miast, które w dawnych czasach zostały usunięte – w 65–66 tomie „Rocz-

1. Walne Zgromadzenie Członków Towarzystwa, wręczenie nagrody im. Klemensa Bąkowskiego ks. inf. drowi Dariuszowi Rasiowi, od lewej ks. Dariusz Raś, prof. Jacek Purchla – prezes Towarzystwa, Bogusław Kośmider – przew. Rady Miasta Krakowa. Fot. Tomasz Kararus

2. Walne Zgromadzenie Członków Towarzystwa, wręczenie Towarzystwu Złotego Medalu Polonia Minor, od lewej mec. Kazimierz Barczyk – wiceprzewodniczący sejmiku woj. małopolskiego, prof. Jacek Purchla – Prezes Towarzystwa, Monika Gubała – Dyrektor Departamentu Kultury i Dziedzictwa Narodowego Urzędu Marszałkowskiego woj. małopolskiego. Fot. Tomasz Kararus

3. Walne Zgromadzenie Członków Towarzystwa, wykład pt. Kopernik i jego Uniwersytet wygłasza prof. Krzysztof Stopka. Fot. Tomasz Kalarus

4. Walne Zgromadzenie Członków Towarzystwa, odnaczenie przez Koło Grodzkie PTTK w Krakowie zasłużonych członków TMHiZK, od lewej Kamil Barwacz – Prezes Koła Grodzkiego PTTK, Paweł Stachowicz – Prezes PTTK, dr Konrad Kołodziejczyk – Dyrektor Biura Towarzystwa. Fot. Tomasz Kararus

nika Krakowskiego” (1999–2000) ukazał się tekst Wojciecha Drelicharza i Zenona Piecha *Zespół herbów i pieczęci miejskich z krakowskich Sukiennic*, analizujący tę problematykę. Pisma w tej sprawie zostały skierowane do inicjatora wniosku oraz Prezydenta Miasta Krakowa. Komisja Konserwatorska konsultowała z pracownikami Katedry Architektury Krajobrazu Politechniki Krakowskiej kwestie związane z drzewami zasłaniającymi widok na Kopiec Kościuszki i Kopiec Piłsudskiego – w ramach zajęć ze studentami zostaną opracowane projekty związane z kształtowaniem i pielęgnacją zieleni na tych obszarach.

W okresie sprawozdawczym odbyło się jedenaście posiedzeń Wydziału – w 2023: 30 III, 20 IV, 18 V, 15 VI, 5 IX, 19 X, 16 XI, 21 XII; w 2024: 18 I, 15 II, 19 III). Głównymi zagadnieniami omawianymi podczas posiedzeń były:

- sprawy bieżące dotyczące administrowania kamienicą przy ul. św. Jana 12;
- działalność Komitetów i Komisji;
- publikacje wydawane przez Towarzystwo;
- problemy związane z ochroną dóbr kultury Krakowa;

- tematyka i organizacja dorocznej sesji naukowej;
- Nagroda im. Klemensa Bąkowskiego przyznawana przez Towarzystwo.

Dominującym zagadnieniem omawianym podczas posiedzeń Wydziału nadal było finansowanie działalności Towarzystwa w związku trudnościami z wynajmem lokali w naszej kamienicy przy ul. św. Jana 12, co mogło mieć wpływ zarówno na bieżące funkcjonowanie Towarzystwa, jak i na trwający remont konserwatorski w budynku. Tegoroczny etap remontu finansowanego przez Społeczny Komitet Odnowy Zabytków Krakowa (w ramach realizacji projektu kluczowego), Gminę Miejską Kraków oraz ze środków własnych Towarzystwa został zakończony i rozliczony. Wykonano badania konserwatorskie (stratygraficzno-odkrywkowe i chemiczne) oraz architektoniczne, opracowano też wytyczne konstrukcyjne dla holu wejściowego, klatki schodowej, drugiego piętra oraz części pomieszczeń na pierwszym piętrze. Dokonano zabezpieczenia odkrywek polichromii na drugim piętrze budynku. Na pierwszym piętrze została wykonana częściowa konserwacja stolarki drzwiowej (dwie pary drzwi oraz

5. Promocja 89. tomu „Rocznika Krakowskiego”, tzw. dominikańskiego, od lewej dr hab. Anna Bojės-Białasik, prof. Zdzisław Noga, prof. Marek Walczak, przemawia dr hab. Tomasz Gałuszka OP. Fot. Andrzej Głuc

6. Kapituła Nagrody im. Józefa Dietla obradująca gościnnie w reprezentacyjnych pomieszczeniach I piętra w kamienicy Krauzowskiej należącej do Towarzystwa. Fot. Konrad Kołodziejczyk

rekonstrukcja drzwi do sali odczytowej z nowymi sztyldami i klamkami) i częściowa konserwacja stolarki okiennej (pięć okien). Przeprowadzone w 2023 roku prace, stanowiące kolejny etap kompleksowej rewitalizacji kamienicy, mają niebagatelne znaczenie w kontekście przystosowania obiektu do funkcji miejsca badań, spotkań i propagowania dziedzictwa kulturowego Krakowa w kraju i za granicą, a dokonane odkrycia, głównie w postaci cennych polichromii ujawnionych w pomieszczeniach drugiego piętra, pozwolą na istotne uzupełnienie wiedzy na temat historii budynku.

W okresie sprawozdawczym przyjęto 35 członków, zmarły trzy osoby, 1 zrezygnowała, tak więc na koniec marca 2024 roku Towarzystwo liczyło 420 członków. Na podstawie zapisów zmienionego statutu Towarzystwo przyjęło także czterech członków wspierających: Krakowski Holding Komunalny S.A. w Krakowie, Miejskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej S.A. w Krakowie, Klaster Rybitwy – Fundacja Rozwoju Przedsiębiorczości, Wodociągi Miasta Krakowa S.A. w Krakowie. Poza legitymacją członkowską świadectwem przynależ-

ności do Towarzystwa są metalowe odznaki z logo zaprojektowanym w 1910 roku przez Jana Bukowskiego.

Wspólnie z Muzeum Krakowa 10 czerwca 2023 roku Towarzystwo zorganizowało sesję naukową *Rok 1923 w Krakowie* w cyklu „Kraków w dziejach narodu”. Wygłoszone podczas niej referaty wywołały interesującą dyskusję:

- Krzysztof Kloc: Rewolucja, wypadki, wydarzenia, zajścia, zamieszki? – przegląd historii dotyczącej Krakowa w 1923 roku,
- Przemysław Wywiół: Garnizon krakowski w 1923 roku,
- Iwona Kawalla-Lulewicz: Niedobory, drożyzna, inflacja. Sytuacja ekonomiczna ludności Krakowa w 1923 roku,
- Mariusz Wołos: Piłsudzczycy a Kraków w roku 1923,
- Anna Kargol: Wypadki krakowskie 1923 roku w opinii i retoryce międzywojennych ugrupowań lewicowych,
- Łukasz T. Sroka: Ludność żydowska w Krakowie 1923 roku,

7. Sesja naukowa „Rok 1923 w Krakowie” – uczestnicy i referenci, od lewej prof. Jacek Purchla – prezes Towarzystwa, prof. Łukasz T. Sroka, prof. Mariusz Wołos, prof. Zdzisław Noga, dr hab. Krzysztof Kloc, dr Michał Niezabitowski. Fot. Tomasz Kalarus

- Karolina Grodziska: Świadełstwo wydarzeń listopada 1923: dwa pomniki na cmentarzu Rakowickim.

Po raz kolejny prowadzona była zorganizowana wspólnie z Kołem Grodzkim PTTK akcja „Zdobynamy odznakę Przyjaciela Krakowa”, w której ramach wygłoszono dziewięć wykładów (styczeń–marzec 2024):

1. Marcin Starzyński: Kraków do schyłku wieków średnich,
2. Zdzisław Noga: Kraków w okresie świetności (XV wiek – 1. połowa XVII wieku),
3. Mateusz Wyżga: Kraków w 2. połowie XVII wieku i w XVIII wieku,
4. Jacek Purchla: Kraków na przełomie XIX i XX wieku,
5. Andrzej Chwalba: Kraków w okresie międzywojennym i II wojny światowej,
6. Agnieszka Chłosta-Sikorska: Kraków w czasach PRL,
7. Marcin Gadocha: Sekrety krakowskiej kuchni,
8. Kamila Follprecht: Od 1257 roku do... czyli źródła do historii Krakowa w zasobie Archiwum Narodowego w Krakowie,
9. Konrad Myślik: Dawne trakty i ich ślady na kanwie dzisiejszego Krakowa.

W okresie sprawozdawczym nakładem Towarzystwa ukazały się:

- 89. tom „Rocznika Krakowskiego”,
- 169. tom serii „Biblioteka Krakowska”: Mateusz Król, *Cechy krakowskie w XIV–XVI wieku*,
- 40. tom serii „Kraków w dziejach narodu”: *Samorząd krakowski w trzydziestolecie odrodzenia*.

Działła zmodernizowana strona domowa Towarzystwa (www.tmhk.krakow.pl) oraz osobna strona „Rocznika Krakowskiego” (<https://journals.akademicka.pl/rocznikkrakowski>). W ramach współpracy z Wojewódzką Biblioteką Publiczną w Krakowie w Małopolskiej Bibliotece Cyfrowej są dostępne publikacje Towarzystwa, także Biblioteka Narodowa digitalizuje i udostępnia nasze publikacje w ramach Biblioteki Cyfrowej „Polona”.

Towarzystwo objęło patronatem:

- XI konkurs plastyczny dla dzieci i młodzieży szkolnej „Patronki i Patroni krakowskich ulic” zorganizowany przez Radę i Zarząd Dzielnicy III Prądnik Czerwony, Bibliotekę Kraków oraz Młodzieżowy Dom Kultury przy al. 29 Listopada,
- XVII edycję Międzyszkolnego Konkursu Pięknego Słowa „Mój Kraków” – edycja malarska (konkurs dla dzieci i młodzieży szkol-

nej, a także członków krowoderskich Młodzieżowych Domów Kultury),

- konkurs realizowany w ramach projektu „Odkrywaj Kraków – miasto UNESCO” zachęcający do współtworzenia mapy ulubionych miejsc w Krakowie dla dzieci, młodzieży i dorosłych, zorganizowany przez Fundację Bookowy Dom,
- XXX Międzynarodową Konferencję Naukową *Cele zrównoważonego rozwoju a zarządzanie krajobrazem kulturowym i jego elementami* z cyklu „Sztuka Ogrodowa i Dendrologia Historyczna” zorganizowaną przez Politechnikę Krakowską (19–21.10.2023),
- Ogólnopolską Konferencję Naukową *Pamięć o malej ojczyźnie. Historia lokalna a dziedzictwo kulturowe* zorganizowaną przez Sekcję Miłośników Miasta Krakowa Koła Naukowego Historyków Studentów UJ (8–9.12.2023).

Towarzystwo wsparło inicjatywy:

- 24 Ogólnopolski Zjazd Studentów Archiwistyki zorganizowany przez Studenckie Koło Naukowe Instytutu Historii i Archiwistyki Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie (31.05–2.06.2023),
- debata „Kraków – miasto UNESCO. Co z tego dla nas wynika?” w siedzibie Towarzystwa, zorganizowana przez Fundację Bookowy Dom (4.12.2023),
- Dzień Otwarty Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Krakowie w siedzibie Towarzystwa (19.10.2023),
- dwie dyskusje panelowe z udziałem ekspertów zagranicznych (*Dziedzictwo i społeczeństwo. Doświadczenie Europy Środkowej i Potrójna transformacja dla dziedzictwa: zielona-cyfrowa-społeczna*) zorganizowane przez Europa Nostra Heritage Hub w Krakowie w siedzibie Towarzystwa (7.09.2023),
- Krakowskie Forum Dziedzictwa skupiające krakowskie organizacje dziedzictwa z sektora pozarządowego, comiesięczne (od grudnia 2023) spotkania organizowane przez Europa Nostra Heritage Hub w siedzibie Towarzystwa.

W ramach umowy o współpracy z Uniwersytetem Pedagogicznym im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie (obecnie Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie) działalność Towarzystwa wsparło dziesięciu wolontariuszy ze Studenckiego Koła Naukowego Instytutu Historii i Archiwistyki. Wolontariusze byli zaangażowani przy organizacji

Walnego Zgromadzenia oraz promocji „Rocznika Krakowskiego” w marcu i czerwcowej sesji naukowej w 2023 roku. Wspierali Towarzystwo podczas obchodów symbolicznej inauguracji Europa Nostra Kraków Heritage Hub, która była częścią obchodów 45-lecia wpisania Krakowa na listę Światowego Dziedzictwa UNESCO we wrześniu 2023 roku.

W styczniu 2024 roku zostało zawarte porozumienie o współpracy pomiędzy Towarzystwem a Centrum Archiwistyki Społecznej w Warszawie, którego celem jest prowadzenie wspólnych działań na rzecz zachowania, opracowania, udostępnienia i promowania zbiorów archiwalnych dotyczących ochrony, zarządzania i popularyzacji dziedzictwa kulturowego i naturalnego, ze szczególnym uwzględnieniem regionu Europy Środkowo-Wschodniej oraz popularyzacji archiwistyki społecznej. W ramach porozumienia Europa Nostra Heritage Hub utworzy i będzie prowadzić cyfrowe archiwum społeczne aktywności na rzecz dziedzictwa w Europie Środkowej i Wschodniej.

Przed dniem Wszystkich Świętych groby spoczywających na cmentarzu Rakowickim zasłużonych członków Wydziału zostały uprzątnięte, zapalono też na nich znicze ze znakiem Towarzystwa.

Od 1990 roku Towarzystwo należy do międzynarodowej federacji Europa Nostra, która propaguje ochronę dziedzictwa kulturowego i środowiska naturalnego Europy. Prof. dr Jacek Purchla jest wieloletnim członkiem Rady Europa Nostra, w 2018 roku został wybrany wiceprezydentem tej organizacji, a w październiku 2023 roku przewodniczącym jury Europejskiej Nagrody Dziedzictwa – Nagrody Europa Nostra 2024, najbardziej prestiżowego wyróżnienia w dziedzinie dziedzictwa kulturowego w Europie.

Od lipca 2022 roku w naszej kamienicy przy ul. św. Jana 12 działa Europa Nostra Heritage Hub for Central and Eastern Europe regionalne centrum paneuropejskiej federacji organizacji dziedzictwa Europa Nostra z siedzibą w Hadze, prowadzone przez Towarzystwo, współfinansowane przez Miasto Kraków. Europa Nostra Heritage Hub jest wizytówką Krakowa w zakresie działalności organizacji pozarządowych związanej z dziedzictwem kulturowym, podejmowane działania służą realizacji celów Europa Nostra w skali Europy Środkowej i Wschodniej, Polski i Krakowa. Od 2023 roku Towarzystwo, jako członek międzynarodowego konsorcjum, współtworzy European Heritage Hub (Europejski Hub Dziedzictwa) – projekt pilotażowy współfinansowany ze środków Unii Europejskiej, którego liderem jest Europa Nostra. To jeden z największych reali-

zowanych aktualnie w skali Europy projektów dotyczący dziedzictwa, którego celem jest integracja interesariuszy i inicjatyw w obszarze europejskiego dziedzictwa oraz wsparcie zielonej, społecznej i cyfrowej transformacji. Europa Nostra Heritage Hub w ramach projektu realizuje m.in. projekt badawczy „Mapowanie pozarządowego sektora dziedzictwa w Europie Środkowo-Wschodniej”. Badanie ma na celu poznanie wielkości i charakteru tego sektora oraz wyzwań i możliwości, jakie przed nim stoją. Projekt obejmuje badania statystyczne, ankietę, dyskusje grupowe i wywiady indywidualne, a jego efektem będzie raport, który zostanie udostępniony wiosną 2025 roku.

Członkowie Towarzystwa aktywnie uczestniczyli w pracach instytucji i organizacji naukowych i kulturalnych o zasięgu regionalnym, ogólnopolskim, a także europejskim i światowym, takich jak:

- Europa Nostra (prof. dr Jacek Purchla – wiceprezydent);
- Federacja na rzecz Przyszłości Krakowa – Cracovia Urbs Europaea (dr Zbigniew Beiersdorf);
- Jury Konkursu Szopek Krakowskich (mgr Olga Dyba);
- Komisja Dyscyplinarna I Instancji przy Ministrze Nauki i Szkolnictwa Wyższego (prof. dr Piotr Dobosz);
- Komisja Historyczna Oddziału Polskiej Akademii Nauk w Krakowie (dr Marcin Gadocha);
- Komisja Historii Sztuki Polskiej Akademii Umiejętności (mgr Krzysztof J. Czyżewski, dr hab. Waldemar Komorowski, prof. dr Jacek Purchla);
- Komisja Polsko-Słowacka Instytutu Historii im. Tadeusza Manteuffla Polskiej Akademii Nauk w Warszawie (dr Marcin Gadocha);
- Komitet Kopca Kościuszki w Krakowie (dr hab. Mieczysław Rokosz, prof. nzw. – prezes, prof. dr Piotr Dobosz – skarbnik, dr Zbigniew Beiersdorf, mgr Piotr Hapanowicz, mgr Konrad Myślik, dr Michał Niezabitowski, ks. prof. dr Jacek Urban);
- Kommission für die Geschichte der Deutschen in Polen e.V. (prof. dr Zdzisław Noga);
- Międzynarodowa Komisja Historii Miast – Commission Internationale pour l’Histoire des Villes (prof. dr Zdzisław Noga);
- Obywatelski Komitet Ratowania Krakowa – kwesta na cmentarzu Rakowickim (Stanisław Jacek Kołodziejczyk, mgr Konrad Myślik);
- Polska Akademia Nauk (prof. dr Piotr Dobosz – Sekretarz Naukowy Komisji Nauk

8. Ogłoszenie laureatów Europejskiej Nagrody Dziedzictwa – Nagrody Europa Nostra 2023 w siedzibie Europa Nostra Heritage Hub for Central and Eastern Europe w Krakowie – briefing prasowy połączony z dyskusją, od lewej ks. inf. dr Dariusz Raś – proboszcz Bazyliki Mariackiej, dr Katarzyna Jagodzińska – kierowniczka Huba Europa Nostra w Krakowie, prof. Jacek Purchla – wiceprezydent Europa Nostra. Fot. Paweł Mazur

9. Wręczenie Promesy Społecznego Komitetu Ochrony Zabytków Krakowa dla projektu kluczowego realizowanego przez Towarzystwo w latach 2022–2026 – kompleksowej rewaloryzacji siedziby, Bożena Boba-Dyga – Prezes firmy realizującej remont opowiada o najciekawszych odkryciach. Fot. Paweł Mazur

10. Wręczenie Promesy Społecznego Komitetu Ochrony Zabytków Krakowa dla projektu kluczowego realizowanego przez Towarzystwo w latach 2022–2026 – kompleksowej rewaloryzacji siedziby, od lewej Borysław Czarackiewicz – przew. SKOZK oraz prof. Jacek Purchla – prezes Towarzystwa. Fot. Paweł Mazur

11. Inauguracja Europa Nostra Heritage Hub for Central and Eastern Europe w Krakowie, od lewej dr Katarzyna Jagodzińska – kierowniczka, Natalia Moussienko, Prezydent Jacek Majchrowski, prof. Jacek Purchla, Sneška Quaedvlieg-Mihailović – sekretarz generalna Europa Nostra. Fot. Paweł Mazur

12. Inauguracja Europa Nostra Heritage Hub for Central and Eastern Europe w Krakowie, od lewej Sneška Quaedvlieg-Mihailović – sekretarz generalna Europa Nostra, prof. Jacek Purchla, Prezydent Jacek Majchrowski. Fot. Paweł Mazur

13. Wręczenie Europejskiej Nagrody Dziedzictwa – Nagrody Europa Nostra 2023 dla kościoła Mariackiego, od lewej Sneška Quaedvlieg-Mihailović – sekretarz generalna Europa Nostra, ks. inf. dr Dariusz Raś, prof. Jacek Purchla. Fot. Paweł Mazur

14. Wręczenie Europejskiej Nagrody Dziedzictwa – Nagrody Europa Nostra 2023 dla kościoła Mariackiego. Fot. Paweł Mazur

- Prawnych, Oddział Kraków; prof. dr Ewa Przyboś);
- Polska Akademia Umiejętności (prof. dr Piotr Dobosz, prof. dr Jacek Purchla);
- Polski Komitet Narodowy Międzynarodowej Rady Ochrony Zabytków ICOMOS (prof. dr Piotr Dobosz – członek Komisji Rewizyjnej, dr Zbigniew Beiersdorf, dr hab. Bogusław Krasnowolski, prof. dr Jacek Purchla);
- Polskie Towarzystwo Heraldyczne (prof. dr Zdzisław Noga, dr hab. prof. nzw. Mieczysław Rokosz);
- Polskie Towarzystwo Historyczne (prof. dr Zdzisław Noga – członek Zarządu Głównego, dr hab. prof. nzw. Mieczysław Rokosz);
- Polskie Towarzystwo Ludoznawcze (dr Joanna Dziadowiec-Greganić – członkini zarządu Sekcji Studiów nad Dziedzictwem i Pamięcią Kulturową przy Zarządzie Głównym PTL, mgr Olga Dyba);
- Rada do spraw Muzeów i Miejsc Pamięci Narodowej przy Ministrze Kultury i Dziedzictwa Narodowego (dr Michał Niezabitowski);
- Rada Naukowa czasopisma „Łódzkie Studia Etnograficzne” (dr Joanna Dziadowiec-Greganić);
- Rada Naukowa Narodowego Instytutu Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów (dr Michał Niezabitowski – wiceprzewodniczący);
- Rada Ochrony Zabytków przy Ministrze Kultury i Dziedzictwa Narodowego (prof. dr Piotr Dobosz);
- Rada Programowa czasopisma „Klio. Czasopismo Poświęcone Dziejom Polski i Powszechnym” (prof. dr Zdzisław Noga);
- Rady Muzealne: Zamku Królewskiego na Wawelu (prof. dr Jacek Purchla – przewodniczący, dr Michał Niezabitowski); Muzeum Pałacu w Wilanowie (prof. dr Jacek Purchla); Muzeum Krakowa (prof. dr Jacek Purchla – przewodniczący, dr hab. Mieczysław Rokosz, prof. nzw., prof. dr Łukasz T. Sroka); Muzeum Politechniki Krakowskiej (prof. dr Zdzisław Noga); Muzeum Sztuki i Techniki Japońskiej „Manggha” (dr Michał Niezabitowski); Muzeum Żup Krakowskich (prof. dr Jacek Purchla – prze-

15. Inauguracja odczytów wtorkowych, wykład prof. Jacka Purchli na temat nowej *Encyklopedii Krakowa*. Fot. Oliwia Bubak

16. Spotkanie noworoczne przyjaciół Towarzystwa. Fot. Paweł Mazur

17. Uczestnicy jednego z Forów Dziedzictwa organizowanych cyklicznie przez Europa Nostra Heritage Hub for Central and Eastern Europe w Krakowie w siedzibie Towarzystwa przy ul. św. Jana 12. Fot. Paweł Mazur

18. Spotkanie w Synagodze Kupa w związku z promocją książki Łukasza Tomasz Sroki pt. *Lili Haber. Drugie pokolenie po Holokauście w Izraelu. Narodziny nowego narodu*. Na zdjęciu od lewej: Helena Jakubowicz – Przewodnicząca Gminy Wyznaniowej Żydowskiej w Krakowie, Michał Zajda – Wiceprzewodniczący Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego Żydów w Polsce Oddział w Krakowie, Lili Haber – Przewodnicząca Związku Krakowian w Izraelu, Łukasz Tomasz Sroka. W spotkaniu wziął udział Prezes TMHiZK prof. Jacek Purchla oraz członkowie Wydziału TMHiZK. Fot. archiwum Towarzystwa

- wodniczący); Muzeum Lotnictwa Polskiego (dr Michał Niezabitowski); Muzeum w Chrzanowie im. Ireny i Mieczysława Mazarakich (dr hab. Bogusław Krasnowolski – przewodniczący); Muzeum im. prof. Stanisława Fischera w Bochni (dr hab. prof. nzw. Mieczysław Rokosz); Muzeum Okręgowe w Tarnowie (dr Michał Niezabitowski – przewodniczący), Muzeum Śląska Opolskiego (dr Michał Niezabitowski – wiceprzewodniczący), Muzeum Okręgowe w Bydgoszczy (dr Michał Niezabitowski – wiceprzewodniczący), Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku (dr Michał Niezabitowski), Muzeum Śląskie w Katowicach (dr Michał Niezabitowski);
- Rady Naukowe: Friedrich-Christian-Lesser-Kollegs w Jenie (prof. dr Zdzisław Noga); Instytut Historii Polskiej Akademii Nauk (prof. dr Zdzisław Noga); Polska Misja Historyczna przy Uniwersytecie Juliusza Maksymiliana w Würzburgu (prof. dr Zdzisław Noga);
 - Rady Uczelni: Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa/Akademia Nauk Stosowanych w Tarnowie (prof. dr Piotr Dobosz); Uniwersytet Jagielloński (prof. dr Jacek Purchla – przewodniczący);
 - Społeczny Komitet Odnowy Zabytków Krakowa – Prezydium oraz komisje problemowe (m.in. dr Zbigniew Beiersdorf, prof. dr Piotr Dobosz, dr hab. Waldemar Komorowski, dr hab. Bogusław Krasnowolski, dr Michał Niezabitowski, prof. dr Zdzisław Noga, prof. dr Jacek Purchla, dr hab. prof. nzw. Mieczysław Rokosz, ks. prof. dr Jacek Urban);
 - Stowarzyszenie Badań nad Źródłami i Funkcjami Prawa FONTES (prof. dr Piotr Dobosz – skarbnik);
 - Stowarzyszenie Muzealników Polskich (dr Michał Niezabitowski – prezes);
 - Wojewódzki Komitet Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa (dr Jerzy Bukowski);
 - Zespół Historii Miast przy Komitecie Nauk Historycznych Polskiej Akademii Nauk (prof. dr Zdzisław Noga).

Działalność Komitetów i Komisji wchodzących w skład Towarzystwa:

Komitet Opieki nad Kopcem Józefa Piłsudskiego – zob. Sprawozdanie z działalności Komitetu.

Komitet Opieki nad Zabytkami Kultury Żydowskiej wspólnie ze Związkiem Krakowian w Izraelu i Muzeum Krakowa jako partnerem realizował program inwentaryzacji materialnego i nie-

materialnego dziedzictwa Żydów krakowskich (w Krakowie i za granicą).

W dniu 15 stycznia 2024 roku Towarzystwo Miłośników Historii i Zabytków Krakowa – Komitet Opieki nad Zabytkami Kultury Żydowskiej w Krakowie zareagowało na dewastację pomnika Sary Szenirer: „Z przykrością przyjęliśmy informację dotyczącą dewastacji pomnika Sary Szenirer (1883–1935), który znajduje się na terenie miejsca pamięci Muzeum KL Plaszow (tuż obok Szarego Domu). Warto przypomnieć, że Sara Szenirer, działaczka społeczna i twórczyni sieci szkół Bejs Jakow, zapisała się w historii miasta niezwykle chlubnie. Kraków wiele zawdzięcza swoim żydowskim mieszkańcom, którzy od tysiąca lat budują pomyślność naszego wspólnego i wyjątkowego miasta. Tutaj doświadczyli również Zagłady, którą upamiętnia Muzeum KL Plaszow. Niszczenie pomników jest aktem haniebnym, na które nie powinno być przyzwolenia w żadnym miejscu na świecie. Tym większe jest nasze zobowiązanie, krakowian – świadomych wspólnego dziedzictwa polsko-żydowskiego. W tej sytuacji przyłączamy się do głosów oburzenia i jednocześnie wyrażamy słowa solidarności ze społecznością żydowską. Wszystkich ludzi dobrej woli wzywamy do stawienia czoła antysemityzmowi i kolejnym aktom nienawiści. Jako Komitet Opieki nad Zabytkami Kultury Żydowskiej w Krakowie dołożymy wszelkich starań, by zniszczony pomnik został pieczołowicie odrestaurowany”. Powyższe stanowisko, przetłumaczone na język angielski i hebrajski, ukazało się w mediach amerykańskich i izraelskich. Przewodniczący Komitetu odbył spotkanie online ze środowiskiem nowojorskich filmowców i dziennikarzy, którym wyjaśniał okoliczności zajścia i przesłanki stojące za przyjętym przez Towarzystwo stanowiskiem.

Na początku 2024 roku ukazała się, objęta patronatem Towarzystwa, biografia Lili Haber, Przewodniczącej Związku Krakowian w Izraelu, autorstwa prof. Łukasza Tomasza Sroki, *Lili Haber. Drugie pokolenie po Holokauście w Izraelu. Narodziny nowego narodu*, z przedmową Mariana Turckiego. Wydaniu książki towarzyszyła seria spotkań promocyjnych organizowanych we współpracy z Towarzystwem Społeczno-Kulturalnym Żydów w Polsce i Gminą Wyznaniową Żydowską w Krakowie, m.in. w krakowskiej Synagodze Kupa odbyło się spotkanie z udziałem autora i Lili Haber, które poprowadził Michał Zajda. W dniu 26 marca 2024 roku w siedzibie Towarzystwa członkowie Wydziału i Komitetu spotkali się z Heleną Jakubowicz, Przewodniczącą Zarządu Gminy Wyznaniowej Żydowskiej w Kra-

kowe oraz Michałem Zajdą, wiceprzewodniczącym Oddziału Krakowskiego Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego Żydów w Polsce.

Komisja Konserwatorska zajmowała się kwestiami związanymi z ochroną zabytków i krajobrazu kulturowego Krakowa, problemy te stanowiły niejednokrotnie przedmiot dyskusji na posiedzeniach Wydziału. Ich efektem były podejmowane przez Towarzystwo interwencje i wydawane opinie. Omawiano m.in. sprawy:

- planu zagospodarowania przestrzennego obszaru osiedla Modrzejówka,
- zniszczenia zabytkowej zabudowy józefińskiej przy ul. Węgierskiej w Podgórzu,
- wniosku grantowego Katedry Architektury Krajobrazu Politechniki Krakowskiej dot. badań ogrodów klasztornych na terenie Krakowa,
- zniszczenia nagrobka Sary Szenirer na terenie Muzeum KL Płaszów,
- planów zamalowania malowidła ściennego Olafa Ciruta „Zielnik” w przedsionku Domu Esterki Muzeum Etnograficznego.

W ramach wtorkowych odczytów zorganizowano siedem debat konserwatorskich:

25.04.2023 – „Potrzeby konserwatorskie Nowej Huty” prezentowali: dr hab. Bogusław Krasnowolski, dr Zbigniew Beiersdorf, dr Jan Janczykowski, dr hab. Waldemar Komorowski.

30.05.2023 – „Problemy konserwatorskie Podgórze” przedstawili: dr hab. Bogusław Krasnowolski, dr Zbigniew Beiersdorf, dr Jan Janczykowski.

24.10.2023 – „Potrzeby konserwatorskie Krakowa” omawiali: dr hab. Bogusław Krasnowolski, dr Zbigniew Beiersdorf, dr Jan Janczykowski, dr Piotr Turkiewicz – Małopolski Wojewódzki Konserwator Zabytków.

28.11.2023 – „Zieleń w Krakowie”, tę skomplikowaną problematykę przedstawiali: dr hab. Bogusław Krasnowolski, dr Piotr Kempf – dyrektor Zarządu Zieleni Miejskiej, dr Jan Janczykowski, dr Zbigniew Beiersdorf, dr Piotr Turkiewicz, prof. dr hab. Zbigniew Myczkowski.

30.01.2024 – „Nowa architektura w starym Krakowie”, temat przedstawiali: dr hab. Bogusław Krasnowolski, dr Zbigniew Beiersdorf, dr Jan Janczykowski, dr Piotr Turkiewicz.

27.02.2024 – „Wspomnienie o dr. Marianie Korneckim w stulecie urodzin” przedstawili: dr hab. Bogusław Krasnowolski, dr Andrzej Siwek – Instytut Historii Sztuki UJ, Narodowy Instytut Dziedzictwa Kraków, przedstawiciele rodziny dr. Mariana Korneckiego oraz dr Zbigniew Beiersdorf.

26.03.2024 – „Kreacja w konserwacji zabytków Krakowa (część pierwsza)” prezentował dr Jan Janczykowski.

Komisja ds. Młodzieży kontynuowała we współpracy z Muzeum Krakowa dwa kursy: „Akademia młodego miłośnika Krakowa” dla uczniów klas II–V szkoły podstawowej oraz „Młodzieżowy Uniwersytet Krakowa” dla uczniów klas VII–VIII szkoły podstawowej i licealistów, dla których przygotowano dwa bloki wykładów: „Perły Krakowa” i „Tajemnice galicyjskiego Krakowa”. W ramach „Akademii młodego miłośnika Krakowa” w semestrze wiosennym odbyło się siedem spotkań, które zgromadziły ponad 450 osób, w semestrze jesienno-wiosennym odbyło się dziewięć spotkań – dla ponad 700 osób, w semestrze zimowym zorganizowano jedno spotkanie, na które przybyło ponad 90 osób. W ramach „Młodzieżowego Uniwersytetu Krakowa” w semestrze wiosennym odbyło się siedem spotkań, które zgromadziły ponad 200 osób, w semestrze jesienno-wiosennym odbyło się dziewięć spotkań – ponad 360 osób, w semestrze zimowym jedno spotkanie, na które przybyło blisko 50 osób. Partnerem Towarzystwa w tych działaniach była Gmina Miejska Kraków.

Blok tematyczny: „Perły Krakowa”:

1. Lajkonik Stanisława Wyspiańskiego (Andrzej Szoka, Muzeum Krakowa)
2. Szopka krakowska (Justyna Kasińska, Muzeum Krakowa)
3. Witraż *Bóg Ojciec-Stań się!* Stanisława Wyspiańskiego (Konrad Meus, Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie)
4. Synagoga Wysoka (Anna Jakimyszyn-Gadocha, Uniwersytet Jagielloński)
5. Pomnik Grunwaldzki (Piotr Hapanowicz, Muzeum Krakowa)
6. Samolot PZL P.11c (Kamil Stasiak, Muzeum Krakowa)
7. Dzwon Zygmunta (Marcin Gadocha, Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie).

Blok tematyczny: „Tajemnice galicyjskiego Krakowa”:

1. Zapomniane królestwo Galicji (Konrad Meus, Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie)
2. Galicyjskie smaki (Marcin Gadocha, Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie)
3. Włodzimierz Tetmajer – zapomniany wybitny Krakowianin (Piotr Hapanowicz, Muzeum Krakowa)

19. Spotkanie Wydziału TMHiZK i Komitetu Opieki nad Zabytkami Kultury Żydowskiej w Krakowie z Heleną Jakubowicz – Przewodniczącą Gminy Wyznaniowej Żydowskiej w Krakowie, na zdjęciu od lewej: Andrzej Tombiński – prezes firmy Re-Bau, Łukasz Tomasz Sroka, Michał Zajda, Helena Jakubowicz, Jacek Purchla, Jan Dziura i Aleksander B. Skotnicki. Fot. Oliwia Bubak

20. Odczyt Bożeny Boby-Dygi o kamienicy przy ul. św. Jana 12 należącej do Towarzystwa. Fot. Norbert Szubra

21. Świąteczne posiedzenie Wydziału TMHiZK w dniu 21 grudnia 2023 r. Fot. Katarzyna Jagodzińska

4. Orowadzanie po wystawie „Włodzimierz Tetmajer – siła barwy i temperamentu” (Justyna Kasińska, Tomasz Karzewicz, Muzeum Krakowa)
5. „W zdrowym ciele zdrowy duch” dr Henryk Jordan (Piotr Hapanowicz, Muzeum Krakowa)
6. W szkolnej ławce (Wiktor Szymborski, Uniwersytet Jagielloński)
7. Woda, prąd i gaz (Jakub Pieczara, Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie)
8. Przemysłowy Kraków (Walery Bubień, Muzeum Krakowa)
9. Orowadzanie po Rydlówce (Joanna Zdeb-ska-Schmidt, Muzeum Krakowa)
10. Uroczystości religijne (Tomasz Graff, Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie).

We współpracy z Instytutem Historii i Archiwistyki Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej

w Krakowie, Archiwum Narodowym w Krakowie, Muzeum Krakowa, Cechem Rzemiosł Spożywczych i Fundacją Promocji Wyrobów Rzemieślniczych zorganizowano warsztaty kulinarne dla ponad 200 osób, studentów Uniwersytetu Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie i Uniwersytetu Rolniczego w Krakowie:

24.05.2023 – warsztaty kulinarne „Maczanka krakowska”

8.11.2023 – warsztaty kulinarne „Co jadał Mikołaj Kopernik podczas studiów w Akademii Krakowskiej 1491–1495”

29.11.2023 – projekt „Kulinarna Podróż w Małopolskę” (grant Województwa Małopolskiego)

24.01.2024 – „I Święto Pączka Krakowskiego” z prezentacją historii tego tradycyjnego wypieku oraz rekonstrukcją receptury i wytwarzania.

Zorganizowano także II kulinarny turniej historyczny dla studentów – gala finałowa odbyła się 20 czerwca 2023 roku. Jury doceniło ogromne zaan-

gażowanie, pomysłowość, wartości dokumentalne i badawcze, innowacyjność, a także oryginalność. Część prac opierała się na nigdzie wcześniej nieopracowanych źródłach.

W ramach działalności **Komisji Odczytowej** w okresie sprawozdawczym zaprezentowano 30 odczytów, jak zwykle cieszących się dużym zainteresowaniem krakowian. Akcja odczytów wtorkowych trwa od początku października do końca maja, odczyty odbywają się hybrydowo (wykład prezentowany w sali odczytowej jest transmitowany online oraz potem dostępny na kanale YouTube Towarzystwa). W każdym miesiącu jeden odczyt poświęcony jest debacie konserwatorskiej. Podczas obchodów 30-lecia „Echa Limanowskiego” 18 czerwca 2023 roku w Limanowej wystąpił wieloletni współpracownik redakcji Stanisław Jacek Kołodziejczyk.

Komisja Wydawnicza na podstawie recenzji zakwalifikowała do druku publikacje w wydawanej przez Towarzystwo serii „Biblioteka Krakowa” oraz w „Roczniku Krakowskim”.

Rzecznik prasowy – przygotowano materiały na temat działalności Towarzystwa i jego członków, które ukazały się w mediach lokalnych, regionalnych i ogólnopolskich, m.in.: TVP Kraków, Telewizji Kraków.pl, Play Kraków, Radiu Kraków, „Dzienniku Polskim”, „Gazecie Krakowskiej”, „Gościu Niedzielnym”, „Głosie.24”, „Magazynie Kraków”, „Dwutygodniku miejskim Krakow.pl”, KrkNews.pl, LoveKrakow.pl oraz w mediach zagranicznych, m.in.: European Heritage Tribune, CNN.

Towarzystwo zintensyfikowało swoją obecność w mediach społecznościowych. Aktywnie prowadzi profil na Facebooku (ponad 3 tys. polubień strony oraz prawie 3,6 tys. obserwujących) oraz kanał na YouTube (681 subskrybentów). Kanałem informacyjnym jest również strona internetowa, lista mailingowa (członków i członków wspierających) oraz zaktualizowana i rozbudowana lista mailingowa krakowskich instytucji, organizacji i mediów.

Od grudnia 2023 roku Towarzystwo wydaje Newsletter, w którym informuje o działaniach bieżących, nawiązując jednocześnie do historii swojej działalności. Newsletter, który ukazuje się zarówno w formie elektronicznej, jak i drukowanej przybrał formę tematyczną. Dotychczasowe numery poświęcone były działalności wydawniczej (grudzień 2023) oraz siedzibie (luty 2024). W przygotowaniu jest numer na temat działalności, jakie Towarzystwo podejmuje dla oraz we współpracy z młodzieżą.

W związku z rozwojem działalności Europa Nostra Heritage Hub na Europę Środkowo-Wschodnią, Towarzystwo było obecne również w mediach mię-

dzynarodowych, w tym bardzo szeroko w mediach społecznościowych. Hub rozwinął własne kanały komunikacyjne, na których materiały zawsze pojawiają się w dwóch językach (polskim i angielskim): stronę internetową, profil na Facebooku, na Instagramie, na Flickrze, kanał na YouTube, rozwija obecność na platformach podcastowych, jak Spotify, Apple Podcasts, Simplecast, Amazon Music, Deezer i kilku innych.

ODCZYTY WYGŁOSZONE
W RAMACH KOMISJI ODCZYTOWEJ
(kwiecień 2023 – marzec 2024)

2023

- 4 IV Bożena Boba-Dyga, Katarzyna Feć-Sfora: Komparatystyka konserwatorska, czyli o historii aranżacji sal I piętra w siedzibie Towarzystwa Miłośników Historii i Zabytków Krakowa
- 11 IV Marcin Gadocha: Jan III Sobieski i jego związki z Krakowem
- 18 IV Magdalena Smaga: Marian Sigmund – projektant wnętrz i mebli
- 25 IV Debata konserwatorska: Problematyka konserwatorska Nowej Huty
- 9 V Mateusz Drożdż: Jak przywrócono i zmieniono nazwy ulic w Krakowie po upadku PRL-u. Dekomunizacja przestrzeni publicznej w pierwszej kadencji odrodzonego samorządu 1990–1994
- 16 V Krzysztof Czyżewski, Marek Walczak: Nowa książka o kościele Mariackim w Krakowie
- 23 V Tomasz Graff: Mikołaj Zebrzydowski i jego związki z Krakowem
- 30 V Debata konserwatorska: Problematyka konserwatorska Podgórze
- 3 X Jacek Purchla: O Encyklopedii Krakowa słów kilka...
- 10 X Maciej Miezan: Od Branickich do Wodzickich – właściciele ziemscy z terenów Nowej Huty
- 17 X Mikołaj Getka-Kenig: Między rezydencją a muzeum – Zamek Królewski na Wawelu w latach 1945–1961
- 24 X Debata konserwatorska: Potrzeby konserwatorskie Krakowa
- 7 XI Marcin Gadocha: Ludzie nauki w nowożytnym Krakowie
- 14 XI Mateusz Drożdż: Skąd wzięły się w Krakowie stare samoloty? 60 lat Muzeum Lotnictwa Polskiego

- 21 XI Tomasz Graff: Walenty Fontana – profesor i rektor Uniwersytetu Krakowskiego (zm. 1618)
- 28 XI Debata konserwatorska: Zieleń w Krakowie
- 5 XII Kamila Follprecht: Zmiany numeracji domów w Krakowie w XIX wieku
- 12 XII Ewelina Radecka: „Przyjdź Chochole na Wesele”. O wiechciu słomy z Bronowic Małych
- 2024**
- 9 I Marcin Gadocha: Zapomniana (?) kuchnia krakowian
- 16 I Krzysztof Kłoc: Margines społeczny w Krakowie 1918–1939
- 23 I Grzegorz Jeżowski: „Wieczorem widać było łuny pożarów, zdawało się że miasto nie ocaleje...” Walki o Kraków w dniach 16–23 stycznia 1945 roku we wspomnieniach świadków
- 30 I Debata konserwatorska: Nowa architektura w starym Krakowie
- 6 II Maria Kwaśnik: Pałac w Balicach i jego właściciele
- 13 II Sonia Knapczyk: Sieroctwo powojenne. Studium na przykładzie województwa krakowskiego (1945–1952)
- 20 II Maciej Zdanek: Borkarny, czyli o stypendiach studenckich na Uniwersytecie Krakowskim w epoce nowożytnej
- 27 II Debata konserwatorska: dr Marian Kornecki (1924–2001) – wspomnienie przed 100-leciem urodzin
- 5 III Bożena Popiołek: Zarządcy i arendarze majątków w tzw. dobrach zakrakowskich Elżbiety z Lubomirskich Sieniawskiej, kasztelanowej krakowskiej
- 12 III Artur Jurczyszyn: W 50. rocznicę śmierci prof. Tadeusza Tempki
- 19 III Bartosz Drzewiecki: Kancelarie Wolnego Miasta Krakowa – system austriacki, francuski, a może krakowski?
- 26 III Debata konserwatorska: Kreacja w konserwacji zabytków Krakowa (część pierwsza)